

HEADLINES

RADIO SHOW

TACKLING FASCINATING MODERN
CONTROVERSIES FROM
A HALACHIC PERSPECTIVE

with
DOVID LICHTENSTEIN

Achdus

Shiur# 465 | May 20th 2024

דבר אל בני ישראל לאמר, נפש כי תחטא (ד, ב)

מדוע ההקדמה הזו של "דבר אל בני ישראל לאמר", ומדוע צוינה כאן הנפש דוקא? אלא, שהמדרש⁷³ אומר על הפסוק "ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש"⁷⁴, שעם ישראל הוא כמו גוף אחד ונפש אחת, ואם אחד חוטא — הוא מזיק חלילה לכולם. כמו נוסע בספינה שקודח בה חור, שאין הוא יכול לומר לחביריו: אין זה עיסקכם! לבן, אמר הרב "ישמח ישראל" זצ"ל, אמרה התורה: "דבר אל בני ישראל", תסביר להם את הענין שכולכם "נפש" אחת, ואם אחד חוטא הוא מזיק לכולם, ואם כן חובה על כל אחד לראות להדריך את חבריו בדרך הישר, ולמונעם מחטאים!

★

והנה מצרים נוסע אחריהם (יד—י)

בלב אחד כאיש אחד (רש"י)

ואילו אצל בני ישראל נאמר להיפך: „כאיש אחד בלב אחד“ (רש"י על הפסוק: „ויחן שם ישראל“ — בפרשת יתרו), משום שבעצם בני ישראל הם כאיש אחד משורשם, וחסר רק שיהיה להם גם רצון אחד ולב אחד. לעומת זה אומות העולם הן מפוצלות משורשן ורק לב אחד ורצון אחד להשיג דבר מסויים עשוי לעשותן כאיש אחד.

(הה"ק בעל אבני נזר מסוכטשוב ז"ל)

מדרש תנחומא פרשת נצבים סימן ד

וכן אתה מוצא שאין ישראל נגאלים עד שיהיו אגודה אחת.

בראשית רבה (פרשת ויחי) פרשה צח סימן ב

ורבנן אמרי צוה אותן על המחלוקת אמר להון תהיו כלכון אסיפה אחת, הה"ד (יחזקאל לז) ואתה בן אדם קח לך עץ אחד וכתוב עליו וגו' לבני ישראל וגו', חברו כתיב נעשו בני ישראל אגודה אחת, התקינו עצמכם לגאולה מה כתיב אחריו ועשיתי אתכם לגוי אחד וגו',

רנו הדרש מאמר קצד-קצו והעיון

[קצו] אלהים לא תקלל ונשיא בעמך לא תאר. (א) מדרך ההמון לדקדק מאד כחוט השערה עם האנשים העומדים בראש העם, ואך זה אדיר כל חפצו לחפש בהם מומים וחסרונים, וישמחו אם ימצאו בהם פגם כל שהוא, כי אז יגדילו אותו שבעתים, ועד שמי רום יגביהו אותו, עד כי „מהזבוב יעשה פול“ כמאמר המשל, וזה למען חלל כבודם ותת אותם לשמצה. ושמעתי שיחה נאה שיש להמליץ ע"ז מאמר חז"ל: ולא יראה לך חמץ, שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה (פסחים ה' ע"ב), כי „חמץ“ שלו, כלומר מומי עצמו וחסרונותיו, אף היותר גדולים ונתעבים, אין האדם רואה, אבל רואה הוא „חמץ“ של אחרים, מומי אחרים וחסרונותיהם, ומכש"כ שרואה „חמץ“ של גבוה, מומי וחסרוני אדם רם המעלה שעומד גבוה למעלה מן העם, כי אחרי איש כזה מדקדקין ביתר שאת, וחופשין ובודקין בכל אופן של חיפוש ובדיקה, אולי יהי באפשר לגלות בו איזהו מגרעת או חסרון, כי אז כבכורה יבלעוהו למען בזותו וחלל כבודו.

Rabbi Breitowitz

ביאור הגר"א משלי פרק כז פסוק יט

כמים וגו' כמו המים שמראין פני האדם כפי מראהו להמים אם יעקם פניו גם המים יתראו כן כן לב האדם לאדם אם לבו טוב לאותו אדם הוא ג"כ טוב עמו אף שאינו ידוע לבו של אדם והעניין כמ"ש כי האדם צריך ג' דברים תורה ומצות ודרך חיים גו' וזהו נוצר תאנה הוא התורה מה התאנה כל זמן ששומרה ימצא בה פירות כן התורה כ"ז שיהגה בה ימצא פירות וטעם ושומר אדוניו שעושה מצות אדוניו אדון הכל יכובד כמים גו' הוא דרך חיים שזהו הדבקות ללכת בדרכיו ולדבקה בו וכמו שהאדם דבק להשי"ת כן הקב"ה מדבק בו וכמ"ש ועל הכסא דמות כמראה אדם וכן כל הנביאים ראו בדמות אדם לפי שהן אדם לכן מראה עצמו להם בדמות אדם.

תנא דבי אליהו רבה פרשה טו

אמר לי, רבי שני דברים יש לי בלבבי, ואני אוהבן אהבה גדולה, תורה וישראל, אבל איני יודע אי זה מהן קודם, אמרתי לו, דרכן של בני אדם שאומרים, תורה קדומה לכל, שנאמר ה' קנני ראשית דרכו (משלי ח' כ"ב), אבל הייתי אומר, ישראל קדושים קודמין, שנאמר קודש ישראל לה' ראשית תבואתו (ירמיה ב' ג'), משל למלך בשר ודם, שהיו לו אשה ובנים בתוך ביתו, וכתב את האיגרת, אילמלי אשתו ובניו של מלך שעושין לו רצונו בתוך ביתו לא חזרה האיגרת, ביד שליח, קודש ישראל לה', ואומר ה' קנני ראשית דרכו מדה אחת, בישראל מהו אומר מרחוק ה' נראה לי וגו' (ירמיה ל"א ב').

חזון איש יורה דעה סימן ב ס"ק טז

ונראה דאין דין מורידין חלא בזמן שהשגחתו ית' גלוי כמו בזמן שהיו נסים מלויין ומשמש צת קול, ולדיקי הדור תחת **השגחה** פרעית הנראית לעין כל, והכופרין אז הוא צנליות מיוחדות צבטיית היצר לתאוות והפקרות, ואז היה ציעור רשעים גדרו של עולם שהכל ידעו כי הדחת הדור מציא פורעניות לעולם ומציא דצר וחרצ ורעצ צעולם, אזל בזמן הכעלם שזכרתה האמונה מן דלת העם אין צמעשה הורדה גדר הפרעה חלא כוספת הפרעה שיכוי צעיניהם כמעשה השחתה וחלמות ח"ו וכיון שכל עמנו לתקן אין הדין נוהג צעעה שאין צו תיקון ועלינו להחזירם צענותות אהבה ולהעמידם צקרון אורה צמה שידיו מגעת.

(כה) **בח"א** ח"כ"ט נשים סימן קי"ח כתבנו נדעת הגאונים
 דאין מומר זוקק ליצוס כל אותו שדינו כמין לענין
 שחיטה הינו זוקק ליצוס, וכתבנו שם דמומר נד"א נהכעיס או
 כופר בחורה שצ"פ בכלל זה, אבל למה שנתבאר לעיל אין מומר
 להכעיס נד"א בכלל זה רק ברודף אחר האיסור נדעת הרא"ה, וכן
 כופר בחורה שצ"פ דוקא כופר גם בעיקר עול המנות, ועוד
 יש בזה תנאי שלא יהי' אגוס וכמש"כ הר"מ פ"ג מהלכות ממרים
 ה"ג דבניהם ותלמידיהם השיבי כאנוסים וכתיווק **שנשבה**, ותיווק
 שנשבה מביא קרבן כדאמר ר"פ כגל גדול, ומלווין אנו להחיותו ואף
 להלל עליו השבת בשביל הללחו, ובהגה"מ פ"ו מהלכות דעות כתב
 דאין רשאין לשנאתו אלא אחר שאינו **מקבל תוכחה** וצסוף ספר
 הכתב חסד כתב צ"ס הגר"י מולין דמלוח לאהוב את הרשעים
מכ"ט והביא בן מחשבת מהר"מ לובלין כי אללנו הוא קדם תוכחה
 שאין אנו יודעין להוכיח, ודיינין לכו כאנוסין ולכן אי אפשר לנו
 לדון בזה לפטור מן היצוס, וכן לענין שאר הלכות.

אגרת הרמב"ן

וכל אדם יהיה גדול ממך בעיניך. ואם חכם או עשיר הוא, עליך לכבדו. ואם רש הוא ואתה עשיר או חכם
 ממנו, חשוב בלבך כי אתה חייב ממנו והוא זכאי ממך. שאם הוא חוטא הוא שוגג ואתה מזיד.

קלב	חתם	סנהס	סופר
<p> מה ענינו לזמרי שבוטא ה"כ נשיא שבע מישראל ואין משלחו פחות כרצו ממרע"ב והשיאים, משאי"כ זהו בן פועי על כן צא ויחסו. וי"ל מ"ש אחי"ב ושם באיש המוסב ושם האשה כמובט, הוא ג"כ ממחן שכרו של פנחס, כי נחמלכ בסוף סדר דלעיל חס הקצ"ב על כבוד הכריות ולא גלה על קלוס, אמנס עתה לכבוד זדיק זה פנחס צא לומר ושם באיש וגר לומר דאפי' לגברא דטוהי לא קא מחניף פנחס. [עי' רמב"ן] — והנה אמרו חז"ל וכן הוא בספרי רש"י ז"ל ראוי הוא שיעול שכרו, ירבה לפע"ד כי עיקר עבר המלוח הוא לעשות מלוח אחרת ע"ד עבר מלוח מלוח, אמנס לא כל אדם זוכה כי אם יכ"י לו שום פניח או מחשבה שאינו ראוי אינו זוכה לשכר טוב השלם הזה אלא יעול חלקו צע"כ או אפי' רק צע"כ, אבל לחכות למלוח ע"י כך לא, אמנס המקדש שמו צרכים לקהלות קהלות ואינו מחירא מדעת רבים מנור מסביב כמו שעשה פנחס, זה הוא בודאי צלי שים פניח רק מיוחד לשם ה', ה"י ר"י ר"י ר"י ר"י ר"י ר"י ר"י ר"י ר"י ר"י ר"י </p>			<p> מה יחוס לאחמד שכרג נשיא שבע ובאמת גנאי הוא לשבטו. [תקס"ד]. </p> <p> פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן פירש"י בתחיל ליחסו, י"ל ע"ד רמז כי שרש המגפה והקליפה הוא מחל"ה פ"ג חללים חלון במרה כידוע [ב"מ ק"ז:]: וממנו מגפה, כידוע מלירופי אג"ף נג"ף סג"ף*, אמנס הכל יתבעלו ע"י מספר ל"א הוי' אדני ית"ש. והנה פנחס בן אלעזר ר"ת גמטרי פ"ג ובזו אותו השבטים, והקצ"ב יחסו פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ר"ת גמטרי ל"א וק"ל. [תקס"ו]. </p> <p> פינחס בן אלעזר פירש"י שבו שבטים גבוים ובר, והנה אהרן השיב רבים משון ע"י אובב שלום ורודף שלום אובב אח כבריות ומקרבן לחורה, והסביר סבר פנים יפות לרשעים וע"י משכן לחורה, אבל זה ע"י ריחוק והריגה צא להשיב משון חכ אינו מהליכה אבוחיו אלא מאמו צח גויס וכולד בולך אחר כפגוס, לזה צא הכתוב ויחסו אחר אבוחיו, והגני </p>

Rabbi Gottlieb

תלמוד ירושלמי מסכת פאה פרק א הלכה א

אמר רבי אבא בר כהנא דורו של דוד כולם צדיקים היו וע"י שהיה להן דילטורים היו יוצאים במלחמה והיו נופלים הוא שדבר דוד [תהילים נז ה] נפשי בתוך לבאים אשכבה לוחטים נפשי בתוך לבאים זה אבנר ועמשא שהיו לבאים בתורה אשכבה לוחטים זה דואג ואחיתופל שהיו לוחטים אחר לשון הרע בני אדם שניהם חנית וחצים אלו בעלי קעילה דכתיב [שמואל א כג יא] היסגרונני בעלי קעילה בידו הירד שאול ולשונם חרב חדה אלו הזיפים דכתיב [תהילים נד ב] בבוא הזיפים ויאמרו לשאול וגו' באותה שעה אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבון העולמים מה שכינתך לירד בארץ סליק שכינתך מביניהון הה"ד [שם נז ו] רומה על השמים אלהים על כל הארץ כבודך אבל דורו של אחאב עובדי ע"ז היו וע"י שלא היה להן דילטורין היו יורדים למלחמה ונוצחין.

דרק במצות זכירת יציאת מצרים של כל יום ויום המחייבת להזכיר את מאורע היציאה דוקא, שייך לומר דתיעקר לעתיד לבא משום דצרות אחרונות משכחות את הראשונות, מאחרי דמאורע היציאה ענינו הוא ההצלה והחרות, וההצלה והחרות תהיינה טפלות להצלה העתידה. מה שאין כן ספור יציאת מצרים של ליל ט"ו בניסן המקיף גם את הנסים והנפלאות שנעשו לאבותינו במצרים, ומתוך כך הוא כולל גם כן את הדברי תורה השייכים להנסים הללו, ואפילו הלכות קרבן פסח וכמו שנתבאר לנו במאמר זה. בזה סבירא להו להנך רבוותא דלא שייך לומר דזה יעשה לטפל בזמן מן הזמנים. ומשום כך, הכניסו את מצות ספור יציאת מצרים דליל ט"ו בניסן למנין התרי"ג, אף על פי שלא הכניסו לתוכו את מצות זכירת יציאת מצרים של כל יום ויום.

מאמר מא

מאמר התוכחה
32349

בענינא דיומא יש למצא דוגמא לדיוק בלשון חכמים. נסיעתם של מצרים לרדוף אחרי ישראל על הים נאמרה בתורה בלשון יחיד. מצרים נוסע אחריהם. ובא על זה הבאור בלשונם של חכמים בלב אחד כאיש אחד. וגם אצל חנייתם של ישראל במדבר מצינו שנאמרה חניי של רבים בלשון יחיד. ויחן ישראל נגד ההר. ובא על זה הבאור בלשונם של חכמים כאיש אחד בלב אחד. ולשון חכמים מרפא, שלענין נסיעת מצרים על הים אמרו בלב אחד כאיש אחד, ואילו לענין חניית ישראל סדר הדברים הפוך הוא: כאיש אחד בלב אחד. ובודאי שראוי להתעורר על שינוי זה בלשון חכמים. אלא שמשל למה הדבר דומה, למי שאומר כי מכיון שידו הימנית וידו השמאלית של ראובן שייכים הם לאיש אחד, לכן כל מה שהיד הימנית רוצה גם יד השמאלית רוצה. ואילו כשהמדובר הוא בשני אנשים נפרדים, אז סדר המאמר היא להפך, מכיון שגם ראובן וגם שמעון רוצים אותו הדבר לכן השתתפו יחד. ולהכי הרי ישראל נמצאים תמיד בסוד

האחדות, וכלליות כנסת ישראל אינה אלא קומה אחת, ממילא כשהם חונים בלשון יחיד, הכונה היא דמשום שהם כאיש אחד, והיחידים שבהם הם כמו יד הימין ויד השמאל של גוף אחד, לכן הם בלב אחד וכולם רוצים בחניי זו של הר סיני. ויחן ישראל כאיש אחד בלב אחד. שאני מצרים שהם עומדים תמיד בסוד הפירוד, יתפרדו כל פעלי און, לתאווה יבקש נפרד, ולכן כשהם נוסעים בלשון יחיד, הכונה היא כי משום שהם כולם רוצים בנסיעה זו של רדיפה אחרי ישראל, לכן השתתפו כולם לדבר אחד, והרי הם בלב אחד כאיש אחד. ולשון חכמים מרפא.

מאמר מב

א. כל תנועה מתנועת הגוף והנפש אשר על ידה האדם מפנה את עצמו כלפי יוצרו נכנסת היא בכללה של עבודת - השם. ובאמת לא מצינו בתורה שום מצוה פרטית אשר תקרא בשם עבודה בסתם. יוצא מן הכלל הוא מצות לילה ראשונה של חג הפסח מפורש הוזהרנו על מצות הלילה הזה בציווי של סתם עבודה. ועבדת את העבודה הזאת וגומר. על ידי התואר הזה של סתם-עבודה הניתן למצוות הלילה הזה טועמים אנו בקיומן טעם המיוחד אך ורק למצוות ליל התקדש חג. כשאנו באים לבטא את הטעם הזה בדיבור, עלינו להסבירו כמו שיתבאר כאן לפנינו.

ב. הנה נחלקו רבותינו הקדמונים אם מצות האמונה המפורשת בקרא דאנכי השם אלקיך נמנית היא במנין התרי"ג. לדעת הרמב"ם וסיעתו הרי היא המצוה הראשונה של המנין הזה. החולקים על שיטה זו סוברים כי אי אפשר להכניס את ענין האמונה לתוך מנין התרי"ג מצוות. וטעמם הוא כי מכיון שעצם המושג מצוה (מ' חרוקה, צ' בשו"א, ו' קמוצה) מחייב כהנחה קודמת מציאותו של מצוה (מ' בשו"א, צ' פתוחה, ו' סגולה), ואם כך אי אפשר להגדיר

Rabbi Shay Schahter

ילקוט שמעוני תורה פרשת האזינו רמז תתקמב

אל אמונה שהאמין בעולם ובראו.